

REDACȚIA

Arad, strada Anlich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
N-rii de Duminecă pe an
— 4 coroane.
Pentru România și
străinătate pe an:
40 franci.

Manuscripte nu se napotază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Anlich Nr. 1

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
și timbru de 60 bani de
fiecăr publicatiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancați nu se
primesc.

Chestiunea națională.

II

Recunosc fără rezervă, că motivele, care spriginiau ideea ca Comitetul să se prezente pe banca acușărilor erau seducătoare. Mai ales considerațiunile de cavalerism și de popularitate escludeau chiar un alt mod de procedere. Vor fi apesat asupra membrilor Comitetului și grijile firești pentru avere, precum și influențe oarecare străine, pe care le voi caracteriza mai de aproape la alt loc al expunerilor mele.

Oricât de puternice însă ar fi fost toate aceste motive, griji și influențe, Comitetul era chemat înainte de toate să apere interesele politice ale partidului și ale națiunii, și prin urmare considerațiunile politice aveau întâietate și trebuiau să covârșească pe toate celelalte.

Dacă Comitetul n'ar fi scapat din vedere nici o clipă ținta sa politică, nu putea să nu observe că hotărârea de a se prezenta pe banca acușărilor, mâna politica noastră în cursele puse de guvern. Două mari primejdii politice se legau alternativ de procesul Memorandului. Sau că iritațiunile acelor zile sporite în mod especial prin dezvoltarea procesului erau situațiuni, pe care Comitetul nu mai avea puterea a le stăpâni, și masele poporului puse în mișcare se loviau de foc și sabie. Sau nu se întempla aceasta și masele poporului agitate puteau fi oprite în loc, dar fără a le face să înțeleagă tot-odată cauzele și rostul acelei înfrânări. Prima alternativă era identică cu o strălucită victorie a politicii guvernului, a doua alternativă era identică cu o slăbire însemnată a pozițiunii Comitetului, care nu mai era nici înțeles, nici urmat de masele poporului.

Procesul Memorandului crea deci pentru comitet o strâmtoare primejdioasă, o Scylla și Charibdis politică, din care, vrând să o treacă, nu era scăpare.

Dovada, că procesul Memorandului a creat într'adevăr pentru noi o Scylla și Charibdis politică, putem să o dăm astăzi cu atât mai ușor, cu cât socotim cu factori siguri și cu evenimente petrecute.

Clujul este precum se știe reședința aristocrației maghiare sumefte din Transilvania și tot-odată forța cea mai puternică a șovinismului maghiar, așezată în mijlocul maselor compacte ale țărâniei românești. Nu numai Clujul, ci în reaga Maghiarime vede în țărâniea română, nu o populație harnică muncitoare și doritoare de progres, ci numai o gloată de foști sclavi și aristocrației feudale, leneși și sâlbateci, care se sporesc la număr și amenință cu cutropirea rasa nobilă și gingașă a Maghiarimei, întocmai precum un potop de lăcuste ar amenința cu cutropirea lanurile înfloritoare ale magnatului cultivator. În reaga Maghiarime, cu deosebire însă

Clujul, nu vede în țărâna română pe cetățeanul credincios, care în revoluțiunea de la 1848 a săngerat și murit pentru Domnitorul său, ci pe legionarul austriac, care și-a ridicat arma pentru reacțiunea clericală și contra liberalismului maghiar. În Cluj doar a îndrăsnit reprezentantul ministeriului public să zică de la tribuna că medalie cu inscripțiunea „Für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue“, cu care Impăratul a decorat la 1848 steagul legiunii române din Năsăud, este — o rușine pentru neamul românesc!

Este deci prea evident, că Clujul și țărâniea română reprezintă două elemente, care aduse la un loc, constituiesc în toate împrejurările o primejdie pentru liniștea publică. Procesul Memorandului nu putea să nu aducă în atingere aceste două elemente și încă în împrejurări foarte grave. La începutul lui Mai 1894 a intrat în orașul Clujului, care numără vr'o 30 mii locuitori, deodată cu membrii Comitetului și 20,000 țărâni români. Un impunător spectacol, dar foarte primejdios! Membrii Comitetului au luat loc pe banca acușărilor, cumpăna dreptății a fost încredințată cetățenilor Clujului, pe străzile orașului se aflau 20,000 țărâni români în desuiți, sgândariți și huiduiți de poartă, cărma statului se găsea în mâna unui guvern, care, precum am arătat, ar fi aplicat mai bucuros foc și sabie pentru a face sfârșit unei mișcări atât de superăcioase pentru dânsul. Nu era aci material de exploziune și fitil într'o îngrozitoare apropiere? Și cine putea să prevadă unde se opria furia poporului agitat, când exploziunea s'ar fi întemplat? Dumnezeu ne-a ferit de această mare primejdie, dar n'am putut scăpa de ceeaaltă.

Comitetul s'a frământat opstrezeze zile cu tribunalul de presă până a ajuns să facă cunoscută declarația sa „că n'are ce căuta înaintea acestei curți cu jurați“, „că aici nu poate fi vorba de drept, ci numai de forță“ etc.

Dar cei 20.000 țărâni români ce mai aveau să facă la Cluj? Deja a doua și a treia zi ei s'au întors în liniște la vetrele lor. Mulțumiți? Mângâiați? Întăriți prin convingerea dobândită, că politica națională a pornit pe o cale, care ne duce sigur la izbândă? Răspunsul la aceste întrebări îl aflăm mai curând de cât putea fi așteptat. Căci deja în decursul desbaterii procesului se manifestă în întreaga Românie de dincoace și de dincolo de Carpați o deprimare crescândă. Ea a fost primul semn vădit, că mișcarea națională a apucat drumul coborîșului.

De la procesul Memorandului încoace putem urmări pas de pas cum mișcarea scade și cum se adaugă pe lângă deprimare răceala și în sfârșit nepăsarea. N'avem decât să ne dăm seamă de manifestațiunile care au însoțit comitetul în drumul spre temniță și în drumul de la temniță. La Cluj comitetul s'a dus

în triumf, încungiurat de o însuflețire generală; la temniță simpatiile ce îl însoțeau aveau deja un caracter rezervat, ear când s'a întors acasă, unit dintre membrii comitetului s'au lovit de o răceală, încă prea accentuată.

Dacă mișcarea națională s'ar fi aflat de la procesul Memorandului încoace în creștere sau staționară, evident că manifestațiunile pentru comitet ar fi urmat în ordine inversă, adică căldura lor ar fi ajuns gradul cel mai urcat tocmai la întoarcerea sa din temniță. Eugen Brote.

Luăm spre cunoștință. În numărul de la 12/24 c. organul d-lui dr. I. Rațiu răspunde, în sfârșit, la întrebările ce i-am pus privitor la acușările formulate de „România Jună“.

Etată ce serie, între altele, organul d-lui Rațiu:

„Răspundem cu plăcere. Întăiu de toate voim însă să stabilim un lucru. Perfecta libertate de presă, care există în România, aduce cu sine, în mod fatal, ca ziarele de peste munți să nu fie prea scrupuloase în întrebunțarea armelor, când e vorba de luptă politică. De aceea, insinuirile, sus-ținerile, calumniările, sunt acolo, — la confrății din regat, — la ordinea zilei.“

Cu alte cuvinte: este o insinuire și suspiciune când „România Jună“ spune că articolele în chestia rentei s'au trimis de ea di Iuanu Coroianu a rost (în București) pe la ministerul de interne, care are la dispoziție fondul secret. D. Coroianu nu e capabil de a emenea... incassare!

Așteptăm acum ca organul sibian să publice și nota diplomatică trimisă (în Dec. 1898) de dl Sturdza baronului Aerenthal și mai ales să ne explice taina schimbării la față a confrăților în chestia rentei.

La 30 Ianuarie ei scriau adică:

„Adecă cum? Să fim recunoscători guvernului maghiar pentru că averea privată ce o are biserica română din Brașov, de drept, la statul român, o ia el în mână și dă proprietarului legitim numai usufructul, ba și acela sub controlarea volnicosului usurpator, care întemeiat numai pe atotputernicia sa și fără nici un titlu de drept se instăpânește pe milionul parohiei Sfintului Nicolae“?..

Ear la 6 Februarie scriu:

... trebuie să o declarăm, că modul în care e rezolvată chestia ne mulțumește pe deplin și pe noi“..

Primi vom, cel puțin sub noua direcție, un răspuns?

Afacerea școalelor din Brașov.

II

Fiind dar bine stabilit, că este imposibil ca un arangement de natură politică să satisfacă, în situația de astăzi, și interesele șovinismului maghiar și pe ale bisericilor și națiunii române, suntem siliți să concludem că mulțumirea manifestată din ambele părți, nu poate fi veritabilă, nu poate fi sinceră decât numai dintr'o parte.

Să cercetăm dar, cine are cuvinte, și cine nu are, de a fi în sinceritate mulțumit cu soluția ce a primit chestiunea școalelor din Brașov.

Această soluție consistă din două părți esențiale:

1. Guvernul unguresc a recunoscut printr'un arangement internațional, că sumele ce școalele române din Brașov le primiau dela guvernul României, nu constituie

un simplu ajutor, o subvenție, ci sunt o rentă rezultată dintr'o datorie de drept privat pe care biserica Sf. Nicolae din Brașov o are asupra statului român, în urma unei serii de donațiuni făcute acelei biserici de diferiți Voevozi români din vremurile trecute.

Această parte a soluției este fără îndoială un mare câștig pentru cauza școalelor din Brașov. Prin ea guvernul nostru a renunțat formal a mai călări pe predilectul său cal de bătae, că școli românești din țară, călcând legile patriei, primesc subvențiuni dela guverne străine etc. etc.

Dar ne întrebăm, această parte a soluției să fie motivul mulțumirii generale din amândouă părțile?

Cât pentru Maghiari, nu se va îndoi nimenea, că nu pentru această „concesiune“ au aplaudat pe ministrul-president Széll. Adevărul este, că într'o ordine mai înaltă de idei, au avut și ei interes ca să se termine odată chestiunea școalelor din Brașov. În mijlocul Europei, om rezonabil ca dl Széll, n'a putut să nesocotească pretențiile bisericii Sf. Nicolae din Brașov cătră statul român, după-ce singur a trebuit să recunoască, că „este sigur că în secolii trecuți principii români au dăruit bisericii Sf. Nicolae bani, venituri și imobile. Poate astăzi ar fi imposibil a dovedi titlul de drept al acestora, dar într'o anumită măsură, pe o anumită basă, există aceste obligațiunile financiare, cel puțin pe baza echitabilității, deși sunt învechite; aceasta nu se poate nega“.

Dacă deci obligamentul statului român de a plăti rentă, nu se poate nega, este evident că nici plățirea rentei nu se putea opri, de cât cel mult prin violență, și că dacă s'ar fi făcut-o, de către bătășii de stat ai Maghiarilor, ni se pare lucru cu desăvârșire natural, că guvernul nostru a trebuit să cuteze, cu atât mai virtos, după ce dl Széll este nevoit să recunoască, că „stăm cu România în raporturi bune, amicale și voim să rămânem în aceste raporturi; acesta este un mare interes al României, dar este și un interes al nostru“.

A remarcat deci guvernul nostru îndreptățirea rentei, căci a trebuit să o recunoască, nu se încondește însă nimenea, că a făcut-o ca o concesiune, ce i-a fost impusă de forța împrejurărilor, ear nu ca pe un lucru de care se bucură. Nu dar această parte a soluției poate fi aceea, care îl mulțumește pe șovinist și în care își ved asigurată „interesele ideii de stat maghiar“.

Românii au, se înțelege, cuvinte mai serioase de a se bucura, că în cele din urmă, legitimitatea rentei a fost recunoscută printr'un arangement internațional. Cu toate acestea nu credem, că numai atât ar fi de ajuns pentru a legitima mulțumirea c' am văzut manifestându-se din atâtea părți. Și mai puțin ne pare legitimat aieryl triumfător ce își dă guvernul actual al României și susținătorii săi din cauza acestui succes.

Mai întâiu ar fi un semn de slăbiciune neiertată, dacă am cădea în exces de bucurie, satisfacție și grațitudine, pentru că guvernul s'a milostivit a recunoaște un drept al nostru, despre care singur mărturisește că „nu se poate nega“. Așa ceva ar fi nevrednic de o națiune conștientă de drepturile și misiunea sa.

Pe urmă recunoașterea legitimității rentei rămâne de o foarte problematică valoare, dacă nu se recunosc în același timp și consecvențele ei legale, care de fapt, vom vedea, nu s'au recunoscut și care în cazul de față se resumă la dreptul bisericii sf. Nicolae de a dispune liberă de averea sa incontestabilă, conform dreptului de autonomie, garantat prin lege al bisericii ortodoxe române.

În fine chiar dacă această parte a soluției ar constitui, numai ea prin ea, un adevărat și mare succes, vom vedea în cele următoare, că actualul guvern al României n'are nici un drept de a și-l atribui și a incasa felicitări pentru el.

Calendarul „Bibliotecii Noastre pe anul 1900”, întocmit de dl E. Hodoș, a apărut cu un interesant cuprins. În partea literară cuprinde lucrări de Eminescu, Coșbuc, Alexantri cu portretele acestor trei mari poeți. Afară de aceasta mai publică amintiri din 1843; Avram Iancu în 1852; D'ale economiei de casă: Cum se coace pâinea bună? Apoi anecdote și haz Pe lângă partea calendaristică se află numele tuturor preoților și învățătorilor din dieceza Caransebeșului, precum și regulamentul pentru facerea examenului de calificare la Institutul pedagogic din Caransebeș. Prețul unui exemplar: 28 cr., plus porto 5 cr. A se adresa a: E. Hodoș Caransebeș

„Revista Economică”, organ pentru societăți financiare și comerciale. Apare la 10 a fiecărui luni în Sibiu sub direcția Dr. ului Coraș Diaconovic. Nrul 12 (Anul I), din 10 Decembrie a. c are următorul cuprins: La finea anului. — Ridicarea schontului, de I. Vătășan. — Introducerea

obligatoare a valutei de coroane. — Încheierea anuală a conturilor la bănci, de I. Vătășan. — Despre negocierea efectelor, de I. Popescu. — Jurisdicțiune: Deciziuni curiale: Transcrierea de acțiuni nominative, Bon ul, Provișionea, Cambia, Prescripțiunea. — Afaceri de dare: Blanchete noue de cambii. — Agricultură: Situațiunea agricolă. — Altoi grațuți, Provișioni de viță de vie — Revista financiară: R ducerea etalonului Băncii austro ungare, Situațiunea. Notarea procentuală a efectelor în Buletinul oficial al Bursei din Viena. — Cronică: În amintirea lui Stroescu, „Pământ și națiune” — Depozite de stat la bănci, Ridicarea procentului pentru depozite în Viena, Valuta nouă. — Literatura economică: „Anuarul financiar”. — Bibliografie. — Trageri la sorți. — Amortisări. — Bursa de efecte din Viena și Budapesta. — Bursa de efecte din București. — Bursa de mărfuri din Budapesta. — Inserțiuni.

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale ou amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertese datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși inși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4⁰/₀ 4¹/₂ și 5⁰/₀ pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii 220 —65

Szücs F. Vilmos

ARAD, Fânt Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Calendarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. poro postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului”

La comande mai mari de 10 exemplare

dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului”.

A apărut

Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului”

următoarele opuri:

1.) „Calendarul nostru” — pe 1900. prețul	cor. — 60 fl.
2.) „Amicu Poporului” — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practie în cause administrative. Prețul	„ 1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățean, prețul	„ 2.— „
4.) „Judecătoriale cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu, prețul	„ —80 „
5.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Pacățianu, prețul	„ 2.— „
6.) „Principiile politice”, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Pacățianu —prețul	„ 4.— „
7.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul.	„ 2.50 „
8.) „Răsboiul pentru neatărare” și „Povestea unei coroane de oțel” ambele de George Coșbuc. Prețul Răsboiului	„ 1.20 „
Prețul „Coroanei”	„ 1.60 „
9.) „Din vremuri apuse” — de Judita Secula nasc. Truția — prețul	„ 1.— „
10.) „Vieritul” — de Petru Vancu, prețul	„ 1.— „
11.) „Teoria Dramei” — de Dr. Iosif Blaga. Prețul:	„ 3.60 „
12.) „Juvenilia” — de Sextil Pușcariu. Preț:	„ 1.60 „
13.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț. Preț.	„ 5.— „
14.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul, preț	„ 1.50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz prețul	„ 1.20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom” (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățator în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase pricene și un adaus de cântece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.